

**Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS/
Oarje-Finnmarkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO**

Rapport – Eierskapskontroll Måsøy kommune 2020

For kontrollutvalget i Måsøy kommune

INNHold

0. Sammendrag.....	3
Bakgrunn for prosjektet	3
0.1 Funn og hovedkonklusjon	4
Hvordan utøves kommunens eierinteresser?	4
Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?	4
Anbefalinger	4
1. Innledning	5
1.1 Obligatorisk eierskapskontroll.....	5
1.2 Vurderingskriterier	5
Datagrunnlag.....	6
1.3 Gyldighet og pålitelighet	6
2. Kommunens eierskap og system for eierskapsforvaltning	6
2.1 Overordnede styringsdokumenter, formål med eierskap	7
2.2 Oversikt over kommunens eierskap i heloffentlige eide selskap	0
2.2.1 Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS	1
2.2.2 VEFIK IKS – Revisjon.....	2
2.2.3 KUSEK IKS – Sekretariat for kontrollutvalg	3
2.2.4 IKA Finnmark IKS.....	4
2.2.5 PPD-Midt Finnmark IKS.....	5
2.2.6 Finnmark miljøtjenester AS-renovasjon	6
2.3 Kommunens eierrepresentanter i interkommunale selskap	9
2.4 Formannskapets rolle	10
2.5 Andre folkevalgte organ sin rolle	10
2.6 Eierrepresentantenes rolle	10
2.7 Ordførers rolle	10
2.8 Kommunedirektørens rolle	11
2.9 Rapportering og oppfølging	11
3. Kilder og litteratur	13
4. Vedlegg.....	15
4.1 Vedlegg 1: Høringssvar fra kommunedirektøren	15

0. SAMMENDRAG

Bakgrunn for prosjektet

Kommuneloven stiller krav til kommunen om å føre kontroll med at kommunens interesser i selskap kommunen har eierskap i blir ivaretatt på en betryggende måte.¹

Kommunestyret i Måsøy har etter innstilling fra kontrollutvalget vedtatt «Plan for selskapskontroll 2017-2020» den 8.12.2016 i sak 62/2016.

Kontrollutvalget i Måsøy kommune har vedtatt oppstart av prosjektet: «*Obligatorisk eierskapskontroll av Måsøy kommune*» den 30.05.2017 i sak 11/17.

Fra kontrollutvalgets bestilling framgår det at følgende hovedproblemstillinger skal besvares:

1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

- Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapene?
- Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?

2. Hvordan utøves kommunes eierinteresser?

- Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?
- Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er lhht. lov og forskrifter på bl.a. vann, avløp og renovasjon (VAR-området) og revisjon?

Kontrollen er gjennomført av KUSEK IKS ved daglig leder Kate M. Larsen på vegne av kontrollutvalget. Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte eierskapskontroller og resultatet av dem.²

¹ Kommuneloven § 23-2 første ledd.

² Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5

0.1 Funn og hovedkonklusjon

Denne eierskapskontrollen er gjennomført for å kontrollere hvordan kommunens eierinteresser blir utøvd, og om kommunen fører kontroll med sine eierinteresser.

HVORDAN UTØVES KOMMUNENS EIERINTERESSER?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Måsøy kommune kun delvis utøver sin eierskapsstyring i tråd med KS sine anbefalinger på området.

Det fremkommer ikke av kommunestyreprotokoller at det er foretatt valg til generalforsamlingen i Fimil AS, og det fremkommer ikke av styringsdokumenter at det er ordfører som skal representere Måsøy kommune. I midlertid opplyses det fra Måsøy kommune at det er ordfører som deltar på møtene i Fimil.

FØRER KOMMUNEN KONTROLL MED SINE EIERINTERESSER?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder Måsøy kommunes rutiner for oppfølging, rapportering og evaluering av sine eierinteresser i selskaper.

ANBEFALINGER

På grunnlag av de funn som er gjort i denne eierskapskontrollen anbefaler kontrollør at Måsøy kommune iverksetter følgende tiltak i tilknytning til sin eierskapsforvaltning:

- Sørge for at lovkrav om utarbeidelse av eierskapsmelding iverksettes og at følgende inntas i dokumentet:
 - Utarbeide risikoprofil for de selskap kommunen er medeier i, herunder også risiko som går utover finansiell risiko
 - Innføre rutiner for med faste tidsintervaller å foreta evaluering av selskapsavtaler/vedtekter og andre relevante forhold sett opp mot kommunens formål med eierskapet i det enkelte eierskap
 - Innføre rutiner som sikrer at kommunestyret blir gjort kjent med saker som skal behandles i de ulike selskapene sine eierorganer
 - Innføre jevnlig rapportering fra kommunens eierrepresentanter til kommunestyret om møter og vedtak i selskapenes eierorganer
 - Måsøy kommune bør ha et særskilt fokus på selskapet Fimil AS ut fra kostnadsnivået både i selskapet og på renovasjonsavgiften.
 - Arrangere opplæring av folkevalgte i tema om eierstyring og selskapsledelse som en fast rutine, gjerne i forbindelse med folkevalgtopplæring etter kommunestyrevalg.

1. INNLEDNING

1.1 Obligatorisk eierskapskontroll

Kommunens overordnede system og strategier for ivaretagelse av sitt eierskap generelt legges til grunn i kontrollen. Det vil si i spennet mellom kommunestyret og eierorganet i det enkelte selskap. Forhold ned på styrenivå er utenfor kontrollens avgrensning. En materiell vurdering av selskapenes organisering, drift og funksjon faller således i hovedsak utenfor denne kontrollen. Dersom det imidlertid gjennom undersøkelsen fremkommer funn ned mot styre- eller driftsnivå som direkte berører eierstyringen vil dette likevel bli behandlet i rapporten.

Obligatorisk eierskapskontroll vil *kun* gjelde eierskapsforvaltningen i heloffentlig eide selskap som omfattes av kommuneloven §§ 23-6 og 24-10 om innsynsrett.

I ny kommunelov og tilhørende forskrift for kontrollutvalg og revisjon, som trådte i kraft ved kommunestyrets konstituering i 2019 er hovedprinsippene i gammel kommunelov og kontrollutvalgsforskrift i alt vesentligste videreført.

Etter ny lov og forskrift skal eierskapskontroll heretter utføres etter revisjonsfaglige prinsipper, som innebærer at sekretariatet ikke lenger har anledning til å gjennomføre eierskapskontroll. For denne eierskapskontrollen gjelder imidlertid overgangsregler, som sier at kontroll som er bestilt innen et visst tidsrom etter at ny lov trådte i kraft, kan gjennomføres av sekretariatet.

I ny kommunelov er det nå lovfestet at kommunene skal ha utarbeidet eierskapsmelding for sin eierstyring.³

1.2 Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene er de normer som kommunens praksis vurderes opp mot. KS eierforums 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll brukes som grunnlag for å vurder kommunens eierstyring.

Underproblemstillingen «*Er dette i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?*» er gjennomgående vurdert i rapporten.

³ Kommuneloven § 26-1.

DATAGRUNNLAG

Innsamling av data er gjennomført som en kvalitativ undersøkelse ved dokumentanalyse, gjennomgang av møteprotokoller etter konstituering av kommunestyre den 10.10.2019. Det er også foretatt et utvalg av tilgjengelige møteprotokoller fra representantskapsmøter for perioden.

Eierskapskontrollen bygger videre på informasjon fra åpne kilder. Kontrollør har blant annet brukt kommunens finansreglement, delegasjonsreglement og årsregnskap, samt foretaksregisteret, www.ssb.no, proff.no og regnskapstall.no.

1.3 Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes det at det skal være samsvar mellom formålet for undersøkelsen og det datamaterialet som er samlet inn. Med pålitelige data menes det at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Innsamlede data er kvalitetssikret for å sikre at disse er mest mulig gyldige og pålitelige.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilgang i denne eierskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å gjennomføre kontrollen i tråd med de problemstillinger kontrollutvalget har vedtatt.

Kommunedirektøren i kommunen har fått den *ferdige* rapporten til uttalelse i tråd med kommunelovens bestemmelser, og uttalelsene legges ved rapporten før den rapporteres til kommunestyret. Kommunedirektøren i Måsøy kommune sin tilbakemelding på rapporten framgår av vedlegg 1.

2. KOMMUNENS EIERSKAP OG SYSTEM FOR EIERSKAPSFORVALTNING

Eierskapspolitikken er de overordnede premissene som kommunen legger til grunn for forvaltning av selskaper hvor kommunen har eierinteresser, herunder systemer, rutiner og premisser for utøvelse av eierskapet. Eierskapspolitikken danner grunnlaget for eierskapsforvaltningen.

2.1 Overordnede styringsdokumenter, formål med eierskap

Måsøy kommune har ikke utarbeidet og vedtatt eierskapsmeldingen som overordnet styringsdokument for kommunens forvaltning av sitt eierskap i selskaper. En eierskapsmeldingen bør sier noe om kommunens eierstrategier, formål med, og forvaltning av eierskap i selskaper. Dokumentet er retningsgivende for utøverne av kommunens eierskapsforvaltning, og bør være et operativt oppslagsverk for alle aktørene, både med tanke på samhandling, kommunikasjon, rapportering og oppfølging.

Av eierskapsmeldingen bør det fremgå om kommunens deltakelse i selskaper har ulike formål og motiv. I kapittel 2.2 redegjøres det for de respektive selskap sine formål.

Kommunen har styringsdokumenter som indirekte kan ha betydning for kommunens forvaltning av sitt eierskap i selskaper. Eksempler på dette er som følger:

- Delegasjonsreglement
- Nemndstruktur og utvalsreglement
- Etske retningslinjer
- Finans- og gjeldsreglement

2.2 Oversikt over kommunens eierskap i heloffentlige eide selskap

Måsøy kommune har opprettet egne selskaper og er interessert i selskapene sammen med andre instanser, privatpersoner og organisasjoner. Selskapene er opprettet for å utføre tjenester som kommunen har et ansvar for, og som videre tilbys egne innbyggere og næringslivet. Valg av selskapsform er vedtatt av kommunestyret.

Måsøy kommune er medeier i fem interkommunale selskaper. Måsøy kommunes eierandeler i disse selskapene framgår av tabell 1 nedenfor.⁴

Tabell 1: Måsøy kommunes eierandeler i interkommunale selskap (IKS)

Selskapsnavn	Selskapets formål	Eierandel
PPD Midt-Finnmark IKS	Pedagogisk-Psykologisk Distriktskontor	
Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS	Museumstjenester	25 %
Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS	Revisjon	4 % - 39 000
Kontrollutvalgssekretariatet (KUSEK) IKS	Sekretariats-tjenester	13 % - 20 000
Interkommunalt Arkiv IKS	Arkiv	25 %

Måsøy kommune har ingen aksjeselskap som de er 100 % eier av, Finnmark Miljøtjeneste AS eies sammen med andre kommuner (heleid offentlig aksjeselskap). Måsøy kommunes eierandel framgår av tabell 2 nedenfor.⁵

Tabell 2: Måsøy kommunes eierandel i heleid offentlig aksjeselskap

Selskap	Balanseført verdi i 2019 (i kr)	Eierandel
Finnmark Miljøtjeneste AS	65 000	10,83 %

⁴ Note 6 i årsregnskap 2019

⁵ Måsøy kommunes årsregnskap 2019 (note nr. 6) , Brønnøysundregistrene og Proff.no:
<https://proff.no/aksjon%C3%A6rer/-/finnmark-milj%C3%B8tjeneste-as/976815394>

2.2.1 MUSEENE FOR KYSTKULTUR OG GJENREISING I FINNMARK IKS ⁶

Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark er opprettet for Museumsvirksomhet.

Selskapets formål er å koordinere formidling, forskning og dokumentasjon av kystkultur og gjenreisningshistorie.

Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark IKS skal arbeide for å tjene samfunnet og dets utvikling og være tilgjengelig for alle. Museene skal samle inn, forske i, formidle og stille ut materielle vitnesbyrd om mennesket og dets omgivelser i studie- og utdanningsøyemed og ifølge ICOM's museumsetiske regelverk.

Museene skal gjøre allmenheten kjent med sitt materiale og sine resultater. Museenes viktigste ansvarsområde er: Kystkultur i Finnmark, med særlig vekt på fiskerihistorie, evakuerings- og gjenreisningshistorien til Finnmark og Nord-Troms, samtidsdokumentasjon i fylket, med særlig vekt på de store samfunnsmessige, endringer i samtida.

Museene har en spesiell plikt til å ivareta det flerkulturelle Finnmark. Som konsolidert enhet skal selskapet arbeide for at museene får et godt faglig og vitenskapelig fundament, gode bevaringsforhold for samlingene og en tilrettelegging som sikrer et bredt publikum tilgang til dem. Museene skal yte faglig bistand til hverandre.

Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark IKS skal bidra til å delta i felles museumsfunksjoner på fylkesnivå, samt delta i utviklingen av nasjonale og internasjonale museumsnettverk.

Museenes samlinger og eiendommer eies av det enkelte museum/kommune, og representantskapet fører kontroll med museenes samlinger og påser at de blir registrert og oppbevart etter museal standard.

Kommunestyret i Måsøy har gjennom godkjenning av selskapsavtalen gitt sin tilslutning til selskapets formål.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2019).

Det er i perioden foretatt valg av eierrepresentanter i kommunestyret, sak 62/19 den 28.11.19.

⁶ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=989166670>

2.2.2 VEFIK IKS – REVISJON⁷

VEFIK IKS er opprettet for revisjon av offentlig virksomhet som kommuner, kommunale foretak, interkommunale selskap, kirkeforvaltning, offentlige stiftelser mv.

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedtatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Måsøy kommune.

I selskapsavtalen § 4 framgår det at VEFIK IKS har følgende formål:

Utføre de lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne.

Utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne.

Utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2019).

I perioden oktober 2019 til oktober 2020 er foretatt valg av eierrepresentanter i kommunestyret vedrørende VEFIK IKS. (sak 62/19 den 28.11.19)

Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på blant annet revisjon?

VEFIK IKS utgjør per i dag Måsøy kommunes lovpålagte revisjonsordning jfr. kommunelovens bestemmelser. Kommunen ivaretar sitt overordnede ansvar for lovpålagte revisjonstjenester som er satt ut til å betjenes av VEFIK IKS på følgende måte:

Kontrollutvalget har på vegne av kommunestyret det løpende påse-ansvaret med VEFIK IKS som revisjonsordning for Måsøy kommune. Rapportering til kommunestyret fra kontrollutvalget vedrørende sitt påse-ansvar overfor revisjonsordningen foregår i all hovedsak gjennom årsmeldingen. Dersom det i løpende kontroll oppstår situasjoner som gjør det nødvendig gis en direkte rapportering opp til kommunestyret. Det er i kontrollperioden funnet grunnlag for kontrollutvalget å rapportere om avvik vedrørende levering av revisjonstjenester til Måsøy kommune. Dette gjelder manglende levering av rapporter etter forvaltningsrevisjon, jf. plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020.

Kommunen mottar i begynnelsen av hver valgperiode engasjementsbrev fra VEFIK IKS hvor selskapet synliggjør sitt samlede oppdrag for kommunen. På bakgrunn av opplysningene ovenfor vurderes kommunen å ha et tilfredsstillende system for å ivareta sitt overordnede ansvar for de lovpålagte revisjonstjenester selskapet skal utøve for kommunens kontrollorgan.

⁷ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=8870133>

2.2.3 KUSEK IKS – SEKRETARIAT FOR KONTROLLUTVALG⁸

KUSEK IKS er opprettet for å utføre den lovpålagte sekretariatsfunksjonen for deltakende kommuners kontrollutvalg.

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedtatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Måsøy kommune.

I selskapsavtalen § 4 framgår det at KUSEK IKS har følgende formål:

Utføre sekretariatsfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg og hva dermed står i naturlig forbindelse.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2020).

I perioden fra oktober 2019 til oktober 2020 er det protokollført at kommunestyret har foretatt valg av eierrepresentanter (sak 62/19 den 28.11.19) og i tillegg behandlet følgende saker vedrørende KUSEK IKS:

- Endring av selskapsavtale i sak 50/20 den 24. september 2020. (behandlet i formannskapet den 15. september 2020, sak 60/20).

⁸ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=991520759>

2.2.4 IKA FINNMARK IKS⁹

IKA Finnmark IKS er opprettet for drift av arkiver.

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedtatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenenes kommunestyre, herunder i Måsøy kommune.

I selskapsavtalen § 4 framgår det at IKA Finnmark IKS har følgende formål:

Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle,

funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og

bestemmelser. Selskapet skal fungere som arkivdepot for eierne.

Selskapet kan fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommune samt motta,

oppbevare og tilgjengelig gjøre privatarkiver.

Selskapet kan delta i andre selskap som tjener hovedformålet.

IKA Finnmark IKS har ikke erverv som formål, men kan selge kompetanse og

arkivtjenester til andre så lenge dette ikke går utover hovedformålet.

Kommunestyret i Måsøy har gjennom godkjenning av selskapsavtalen gitt sin tilslutning til selskapets formål.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2019).

I perioden oktober 2019- oktober 2020 er det protokollført at kommunestyret har foretatt valg av eierrepresentanter (sak 62/19 den 28.11.19) vedrørende IKA Finnmark IKS.

⁹ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=996878996>

2.2.5 PPD-MIDT FINNMARK IKS¹⁰

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedtatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Måsøy kommune.

Formål:

PPD Midt-Finnmarks formål er å yte pedagogisk-psykologiske tjenester av god kvalitet til det beste for innbyggerne i regionen. Tjenesteytingen foregår i h.h.t Opplæringslovens bestemmelser og på et faglig grunnlag basert på anerkjent forskning og de til enhver tid gjeldende prinsipper for utvikling av fagområdet. Selskapet kan selge tjenester til andre kommuner eller virksomheter på et forretningsmessig grunnlag. Dette må imidlertid ikke overstige 10-15% av selskapets totale omsetning.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2019).

I perioden oktober 2019- oktober 2020 er det protokollført at kommunestyret har foretatt valg av eierrepresentanter (sak 62/19 den 28.11.19) vedrørende selskapet.

¹⁰ <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=989490230>

2.2.6 FINNMARK MILJØTJENESTER AS-RENOVASJON¹¹

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedtatt i selskapets generalforsamling og i de respektive eierkommunenenes kommunestyre, herunder i Måsøy kommune.

Finnmark Miljøtjeneste AS ble stiftet i 1996 og eies av kommunene Porsanger, Måsøy, Karasjok, Måsøy, Lebesby og Gamvik. Måsøy kommunes eierandel er 24 prosent (kr 147 000 av en samlet aksjekapital på kr 600 000).

Formålet med selskapet er å ivareta renovasjonstjenestene i eierkommunene.

Selskapet hatt følgende økonomiske utvikling de siste årene:

Tabell 4: Finnmark Miljøtjeneste AS, resultatregnskap og balanse 2015-2019¹²

RESULTATREGNSKAP	2019	2018	2017	2016	2015
Sum driftsinntekter	42 552 000	37 451 000	40 868 000	41 334 000	40 847 000
Driftsresultat	-2 004 000	-2 762 000	784 000	2 774 000	2 317 000
Resultat før skatt	-2 273 000	-2 943 000	575 000	2 537 000	1 946 000
Årsresultat	-1 785 000	-2 377 000	348 000	3 292 000	1 343 000
BALANSEREGNSKAP	2019	2018	2017	2016	2015
Sum anleggsmidler	25 768 000	15 335 000	14 873 000	14 872 000	12 976 000
Sum omløpsmidler	6 700 000	9 255 000	14 384 000	16 204 000	15 153 000
Sum egenkapital	6 200 000	7 986 000	10 363 000	10 014 000	6 722 000
Sum gjeld	26 267 000	16 604 000	18 894 000	21 061 000	21 407 000

Kilde: Regnskapstall.no

Tabellen viser at selskapet har hatt store underskudd de siste to årene med tilsvarende reduksjon i egenkapital. Ved utgangen av 2019 utgjør egenkapitalen 19,1 % av totalkapitalen. Anleggsmidlene er økt betydelig i 2019 og motsvares av en tilsvarende økning i gjeld.

¹¹ <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=976815394>

¹² Iht. opplysninger hos regnskapstall.no på adressen <https://www.regnskapstall.no/regnskapstall-for-finnmark-miljoetjeneste-as-10054206251>

Det framgår at gebyrnivået på renovasjon i Måsøy kommune er betydelig høyere gjennomsnittet i landet og KOSTRA-gruppe 3:

Tabell 5: Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)

	2015	2016	2017	2018	2019
Måsøy kommune	4 276	4 064	4 064	4 216	4 216
KOSTRA-gruppe 3	2 862	2 910	2 808	2 759	2 759
Landet	2 668	2 705	2 762	2 858	2 855

Kilde: SSB tabell 12263

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2019) eller årsmelding (2019).

I perioden oktober 2019- oktober 2020 er det protokollført at kommunestyret har hatt følgende saker vedrørende Fimil AS:

- Orientering fra selskapet i kommunestyremøte den 24. september 2020.

Det fremkommer ikke av kommunestyreprotokoller at det er foretatt valg til generalforsamlingen og det fremkommer ikke av styringsdokumenter at det er ordfører som skal representere Måsøy kommune. I midlertid opplyses det fra Måsøy kommune at det er ordfører som deltar på møtene i Fimil.

Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på blant annet vann, avløp og renovasjon?

Selskapet FIMIL AS utfører lovpålagt renovasjonstjenester på vegne av Måsøy kommune, og skal derigjennom ivareta det ansvar kommunen har for at renovasjonstjenesten oppfyller forurensningslovens krav til kvantitet, kvalitet og kostnadsfordeling til selvkost.

Det at kommunen har overlatt til et selskap å ivareta de lovpålagte renovasjonstjenestene på kommunens vegne, fritar ikke kommunen for det overordnede ansvaret for at tjenestene skal ivaretas i tråd med de til enhver tid gjeldende lovkrav. Dette gjør at god eierstyring fra kommunens side blir tilsvarende viktig å ivareta.

Dette vil ikke minst være viktig sett i et brukerperspektiv, da det er kommunens husstander som bærer kostnadene for husholdningsavfallet etter prinsippet om selvkost. God økonomistyring i selskapet vil her være en viktig faktor.

I et samfunns- og miljøperspektiv vil det være viktig at det tas tilstrekkelige miljøhensyn i avfallshåndteringen. I et eierperspektiv er det viktig at selskapet fyller formålet med opprettelsen av selskapet på en tilfredsstillende måte.

Sett i lys av sitt overordnede lovpålagte ansvar på området, vil det derfor være viktig for eierkommune å forsikre seg om at selskapet har god styring og tilfredsstillende systemer for å sikre at virksomheten planlegger, organiserer, utfører og vedlikeholder sine aktiviteter i samsvar med gjeldende regelverkskrav. I hvilken grad dette er ivare tatt, vil ligge utenfor denne kontrollen, og må i tilfelle undersøkes i en eventuell forvaltningsrevisjon.

Det er ikke mottatt noen merknader fra kommunerevisjonens side i forhold til kommunens forvaltning av de lovpålagte renovasjonstjenestene, herunder ivaretagelse av selvkostprinsippet.

På bakgrunn av opplysningene ovenfor vurderes kommunen å ha jevnlig dialog med selskapet for å ivareta kommunens overordnede ansvar for de lovpålagte renovasjonstjenester selskapet utøver for kommunen.

Konklusjon

Selskapet har hatt store underskudd de siste to årene med tilsvarende reduksjon i egenkapital. Ved utgangen av 2019 utgjør egenkapitalen 19,1 % av totalkapitalen. Anleggsmidlene er økt betydelig i 2019 og motsvares av en tilsvarende økning i gjeld.

Det framgår at gebyrnivået på renovasjon i Måsøy kommune er betydelig høyere gjennomsnittet i landet og KOSTRA-gruppe 3. På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Måsøy kommune bør ha et særskilt fokus på dette selskapet.

2.3 Kommunens eierrepresentanter i interkommunale selskap¹³

Hvem som er valgt av kommunestyret til å representere kommunen i disse selskapenes eierorgan (representantskapene) framgår av tabellen nedenfor. Som oftest har kommunen antall eierrepresentanter ut fra eierandeler, dersom det ikke særskilt fremkommer noe annet i selskapsavtalen.

Tabell 5: Måsøy kommunes eierrepresentanter i interkommunale selskap¹⁴

PPD Midt-Finnmark IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Bernth R. Sjursen	Jan-Harald Lyder
IKA Finnmark IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
	Jan-Harald Lyder
	Ståle Mikael Mikkelsen
Bernth R. Sjursen	Marlene Johansen
VEFIK IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Bernth R. Sjursen	Jan-Harald Lyder
	Kenneth Johansen
KUSEK IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Bernth R. Sjursen	Jan-Harald Lyder
Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS	
Bernth R. Sjursen	Jan-Harald Lyder

Kommunestyret har behandlet 2 saker som indirekte berører kommunens overordnede mål og strategier for sitt eierskap, i denne perioden. Kommunestyret har blant annet foretatt valg av representanter til IKS 'ene, samt vedtatt endring i selskapsavtalen for KUSEK IKS. Det er ikke foretatt valg til generalforsamlingen i Fimil AS.

¹³ Kommunestyret 28.11.19 sak 62/19

¹⁴ Oversikt mottatt fra kommunen.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra kommunestyret viser at kommunestyret ikke har rutine og praksis for å realitetsbehandle innkallinger til møter og saker som senere skal behandles av eierorgan i de ulike selskapene. Unntaket her er saker som gjelder endring av selskapsavtaler i interkommunale selskap.

Kontrollørs gjennomgang av protokollene fra kommunestyrets møter i perioden, viser at det ikke legges fram protokoller fra selskapene som referatsak. Imidlertid kan slike protokoller ha vært lagt fram for kommunestyret uten at dette framgår av protokoller fra kommunestyret.

2.4 Formannskapets rolle

I kommunens reglement for folkevalgte organer og delegeringsreglementet fremkommer det ikke at formannskapet er delegert noen myndighet i saker som gjelder kommunens forvaltning av eierskap i selskaper.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra formannskapet i perioden oktober 2019- oktober 2020 viser at formannskapet innstiller på saker som endring i selskapsavtaler før dette oversendes til kommunestyret og at formannskapet har orienteringssaker fra selskap som for eksempel Fimil AS. Dette er i tråd med regelverket.

2.5 Andre folkevalgte organ sin rolle

Utover kommunestyret og formannskapet, har ikke kontrollør funnet at det er andre folkevalgte organ i Måsøy kommune som deltar i forvaltningen av kommunens eierskap. Dette blant annet på grunnlag av kommunens reglement for folkevalgte organer.

2.6 Eierrepresentantenes rolle

Kommunens eierrepresentanter gis ikke noen særskilte fullmakter, mandat eller instruks fra kommunestyret til eierrepresentantene ut over det som er i lov. (Kommuneloven, Aksjeloven og IKS-loven).

2.7 Ordførers rolle

I kommunens delegering til ordfører¹⁵ framgår det at ordføreren er rettslige representant for kommunen og underskriver på kommunens vegne i alle tilfelle hvor myndighet til representere og underskrive for kommunen ikke er tildelt andre jf. Kommuneloven.

¹⁵ Delegasjonsreglement s. 12

Som det framgår av tabell 3 i denne rapporten så er ordfører i Måsøy kommune blant annet medlem i representantskapet i interkommunale selskaper. Det sies ikke noe spesifikt om hvilke rolle ordfører har i selskapene.

Utover dette er det ordfører som møteleder som fastsetter saksliste for henholdsvis kommunestyret og formannskapet.¹⁶

2.8 Kommunedirektørens rolle

Kommunedirektørens myndighet framgår av kommuneloven og kommunestyrets delegering til kommunedirektøren. I kommunestyrets delegering til kommunedirektøren er det ikke gitt noen særskilt myndighet til kommunedirektøren vedrørende forvaltning av kommunens eierskap i selskaper.

Kommunedirektørens formelle rolle i kommunens eierforvaltning er avgrenset til det som er kommunedirektørens generelle plikter og rettigheter. Det vil blant annet si følgende:

- øverste leder for den samlede kommunale administrasjon, med de unntak som følger av lov, og innenfor de rammer kommunestyret eller fylkestinget fastsetter
- påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet
- påse at vedtak i folkevalgte organ blir iverksatt
- sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll
- møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede, i alle kommunale folkevalgte organer med unntak av kontrollutvalget
- myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet

Dette betyr blant annet at det er kommunedirektøren som har ansvaret for at saker om selskapene, som skal behandles i kommunestyret, er forsvarlig utredet.

Kommunedirektøren har ikke styreverv ifølge styrevervregistret.¹⁷

2.9 Rapportering og oppfølging

Det ikke fastsatt noen formelle rutiner for rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyret eller formannskapet. Rapportering og oppfølging bør også fremkomme av sakslisten som

¹⁶ Reglement for folkevalgte, pkt 2.7

¹⁷ Se www.styrevervregistret.no

referatsaker eller orienteringssaker. I kontrollperioden er det kun en orienteringssak vedrørende Fimil AS i formannskapet.

En forutsetning for å kunne oppdatere kommunestyret eller formannskapet er at eierrepresentanten deltar i selskapenes møter. En gjennomgang av møteprotokoller fra utvalgte selskap viser at Måsøy kommune sine representanter er deltaker på møtene.

3. KILDER OG LITTERATUR

Kontrollutvalget i Måsøy kommune og KUSEK IKS

Selskapskontroll - Overordnet analyse 2017-2020 – Måsøy kommune

Plan for selskapskontroll 2017-2020 – Måsøy kommune

Oppstartsbrev til Måsøy kommune v/kommunedirektøren

Invitasjon til å delta i intervju - kommunedirektøren

Måsøy kommune

Nemndstruktur og utvalgsreglement

Generelle regler for bruk av delegert myndighet

Finans- og gjeldsreglement

Etiske retningslinjer

Økonomiplan 2019-2022

Årsbudsjett 2020

Årsregnskap 2019

Årsmelding 2019

Kommuneplan – Samfunnsdelen

Protokoller fra kommunestyremøter i perioden oktober 2019 – oktober 2020

Protokoller fra formannskapsmøter i perioden oktober 2019 – oktober 2020

Selskapene

Selskapsavtale for IKA Finnmark IKS

Selskapsavtale for FIMIL AS

Selskapsavtale for VEFIK IKS

Selskapsavtale for KUSEK IKS

Protokoller fra representantskapsmøter i KUSEK IKS

Litteratur med mer

KS - Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

NKRF – Veileder i selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll

Regelverk

Lov om kommuner og fylkeskommuner

Lov om interkommunale selskaper

Lov om aksjeselskaper

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon i kommuner og fylkeskommuner

Internett

Måsøy

<https://www.Måsøy.kommune.no>

Brønnøysundregistrene.no

<https://www.brreg.no>

Proff.no

<https://www.proff.no>

4. VEDLEGG

4.1 Vedlegg 1: Høringssvar fra kommunedirektøren